

A TORNASPORT FENNTARTHATÓSÁGI ASPEKTUSAI

SUSTAINABILITY ASPECTS OF THE SPORT OF GYMNASTICS

Tamás-Szora Lóránd¹, Béki Piroska²

¹Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Neveléstudományi Doktori Iskola, Magyarország

<https://orcid.org/0009-0009-2950-1961>

²Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Egészségfejlesztési és Sporttudományi Intézet - Magyarország

<https://orcid.org/0000-0001-9117-8733>

<https://doi.org/10.47833/2025.2.ART.004>

Kulcsszavak:

fenntarthatóság,
sport,
torna,
egészség

Keywords:

sustainability,
sport,
gymnastic,
health

Cikktörténet:

Beérkezett 2025. április 2.
Átdolgozva 2025. május 8.
Elfogadva 2025. május 12.

Összefoglalás

A fenntarthatóság kérdésköre napjainkban kiemelt figyelmet kap, különösen a környezetvédelem területén. Ezen fogalom számos területen értelmezhető, beleértve a sportot is. Azonban megfigyelhető, hogy a fenntarthatósági elvek a gyakorlatban gyakran nem valósulnak meg. Egy sportág akkor tekinthető fenntarthatónak, ha követi a tudományos eredményeket, növeli az utánpótlás bázisát, és egészséges ifjúságot nevel. A tanulmány a tornasport fenntarthatósági kihívásait vizsgálja kvalitatív megközelítésben. A dokumentumelemzés eredményei alapján megállapítható, hogy a tornasport fenntarthatóságát jelentősen befolyásolja az intézményi struktúrák koherenciája, a szabályozási keretek világossága és a társadalmi elvárásokhoz való alkalmazkodóképesség. A kutatás javaslatokat fogalmaz meg a szabályozás és az utánpótlás-fejlesztés hosszú távú megerősítésére. A sport egy olyan eszköz lehet a fenntarthatóság előmozdításában, amely társadalmi és gazdasági szinten is jelentőséggel bír.

Abstract

The issue of sustainability receives significant attention nowadays, particularly in the field of environmental protection. This concept can be interpreted across various fields, including sports. However, it is often observed that sustainability principles are not implemented in practice. A sport can be considered sustainable if it follows scientific results, increases the base of future athletes, and promotes healthy youth development. This study explores the sustainability challenges of gymnastics using a qualitative approach. Based on document analysis, it can be concluded that the sustainability of gymnastics is strongly influenced by the coherence of institutional structures, the clarity of regulations, and the ability to adapt to social expectations. The research offers proposals to strengthen regulation and talent development for long-term sustainability. Sports can be a tool in promoting sustainability, with significance on both social and economic levels.

1. Bevezetés

Napjainkban sokat beszélünk arról, hogy milyen módon tudjuk biztosítani az egyes jelenségek "fenntarthatóság"-át, főleg környezetünk vonatkozásában, ugyanakkor az egyéb dimenziók szintjén is fontos tárgyalni a témát. Olyan jelentős problémára figyelhetünk fel: hogy a fenntarthatóságról csak beszélünk, de keveset teszünk érte, nem igazán valósul meg az elmélet a gyakorlatban. Tulajdonképpen a fenntarthatóság elsősorban inkább a megfogható és mérhető világába tartozik, annak törvényein alapul, és ezért, számszerűsítve kell kezelnünk. Az utóbbi évtizedekben egyre nagyobb hangsúlyt kap környezetünk védelme, hiszen a természet megújulása ma már nem képes lépést tartani az emberi igények, sokrétű szükségletek kielégítésével (Díaz 2019; Karr 1993). Annak érdekében, hogy a fenntartható fejlődés körülményei biztosítva legyenek és elkerülhessük a környezetünk nagymértékű károsodásából adódó, a jövőben felmerülő magas költségeket, az értékelemzés szélesebb körű alkalmazása nagy segítséged nyújthat. Akár a nemzetközi irodalomban akár a hazaiakban sok szó esik ezekről a korlátokról, "límitokról" (Gyulai, 2012; Vida, 2012). Ugyanígy, fizikai környezetünket számos tudomány- és mérnöki szakterület kérdéseit illetően mennyiségileg is jól ismerjük. Amikor egy fűtésrendszert, egy tejüzemet, vagy családi házat tervezünk, építünk és használunk, nagyon is természetes módon alkalmazzuk az adott terület tudományos és technológiai - mérnöki - ismereteit. Amikor azonban a fenntarthatóságra kerül sor, bármilyen különös is, úgy látszik, nem alkalmazzuk ezeket az ismereteket.

A fenntartható fejlődés rendkívül tág, sokféle értelmezési irányt és réteget foglal magába. Herman Daly megfogalmazása szerint a fenntartható fejlődés, fenntarthatóság – vagy újabban a fenntartható fejlesztés, fenntartható átmenet – „a folytonos szociális jólét elérése anélkül, hogy az ökológiai eltartó-képességet meghaladó módon növekednénk” (Gyulai, 2012, 2.).

Jelen tanulmányban a fenntarthatósági elmélet halmazábráját használtuk (1. ábra) és ezt kapcsoltuk össze a sport aspektusaival, majd a torna sport egyediségével. A fenntarthatóság három pillérét adó társadalmi, környezeti és gazdasági alrendszer az alábbi halmazokkal tudjuk ábrázolni (Martine 2015, Clune 2018, 2020). A modell szerint bármely két halmaz metszete kiadja a fenntarthatóság egy-egy fontos célkitűzését. Fenntarthatóságról viszont csak a három halmaz közös metszete által kijelölt optimum esetén beszélhetünk.

1. ábra: A fenntartható fejlődés három pillére közötti kapcsolatrendszer

Forrás: Mit jelent a fenntarthatóság? (Fenntarthatóság I.)(2015)

2. Fenntarthatóság és Sport

"A sport növekvő hozzájárulását a fenntartható fejlődés, a béke megvalósításához, a tolerancia és a tisztelet elősegítéséhez, továbbá a hozzájárulást a nők, a gyermekek, az egyének, illetve

közösségek jogaihoz, az egészségügyi oktatáshoz, valamint az inkluzív társadalom megteremtéséhez*".

Ha a sport és a környezet viszonyáról beszélünk, akkor több szempont alapján is vizsgálható a fenntarthatóság. A sportesemények vagy sportlétesítmények fenntarthatósági kérdései, a szurkolói magatartás, vagy magának az adott sportnak környezetre gyakorolt hatása számos korábbi kutatás témája volt (McCullough, 2016, Trendafilova & McCullough, 2018). Bácsné-Bába és munkatársai (2021), valamint Atalay (2021) társadalmi fenntarthatósággal kapcsolatos aspektusban vizsgálódtak – egészségmegőrzés, közösségépítés, szemléletformálás, társadalmi mobilitás – és megállapították, hogy a sport kifejezetten jó közvetítő közeg, amit érdemes lenne tudatosabban használni. A sport egy olyan eszköz a fenntarthatóság palettáján, mely társadalmilag és gazdaságilag is elég erős szintér, kihasználása viszont lényegesen elmarad a lehetőségektől. A sport képes a fent említett dimenziókat (társadalmi, gazdasági, környezeti) érinteni, és azokban komoly hatást képes gyakorolni több szinten. Mint társadalmi szintér, önmagában is egy erős eszköz lehet, hiszen mindenkinek szól, a társadalmi egyenlőtlenségek elvesznek, a sport mindenkié, emellett szociális, közösség építő erővel bír, kultúrafejlesztő tevékenység. Továbbá az olimpiai mozgalom és egyéb nemzetközi verseny rendezvények miatt globális kapcsolati lehetőségeket is rejt. A különböző sportesemények, világversenyek a sport népszerűsítése mellett a sportolási vágyat is növelhetik, ezáltal hozzájárulhatnak az egészséges életvitelhez, jelentős környezeti hatást érnek el (Sotiriadou & Hill, 2015; Kiani & Nazari, 2021).

Az egészséges életmód és az arra való nevelés fontos kulcsa a mindennapos mozgás, a gyermekek sportolási szokásainak kialakítása. Ehhez elsősorban az iskolai mindennapos testnevelésre van szükség, másrészt a különböző sportklubokra, mint szocializációs közegekre. Magyarországon sok különféle sport kipróbálására van lehetőség, lehet az rekreációs tevékenység vagy versenysport†. A sportágak sokszínűségét mutatja, hogy Magyarországon évről évre megrendezésre kerül a „Nagy Sportágválasztó” névre keresztelt sportnépszerűsítő rendezvény, ahol több mint 100 sportágot kipróbálhatnak a gyerekek és a felnőttek egyaránt‡.

A látvány-csapatsportok hazánkban nagyobb megbecsülésnek örvendenek (Gösi et al, 2022), mint az egyéni sportok.(39/2019.(III.7.) Korm. rendelet) Természetesen azon egyéni sportágak, melyekben sikeresen szerepelnek a sportolóink az olimpián, szintén előtérbe kerülnek§. A napokban jelentette be Dr. Schmidt Ádám az olimpiai sportágak kategorizálását, ezáltal a nemzeti versenysport fejlesztési programot. A kategóriák I-V. terjednek, többek közt a sikeresség határozza meg melyik kategóriába kerül egy sportág. I.-es kategóriába természetesen a vívás, a kajak-kenu, úszás, birkózás, stb került**.

Kutatásunkban egy olyan sportot vizsgáltunk, mely számos mozgásformát foglal magába, ezért alapsportnak is tekinthetjük, hiszen a természetes mozgások teljes tárházát használja. Abból a szemszögből közelítjük meg a torna sport fenntarthatóságát, hogy az elmúlt évek eredményei miatt a nemzeti versenysport fejlesztési programban eredményességét tekintve kategóriát esett. A szertorna, mely I.-es kategóriából III.-ba esett vissza, hiszen utolsó olimpiai bajnoka Berki Krisztián volt a 2012-es londoni játékokon. Azóta, bár szakmailag komoly fejlődési ütem jellemzi mind szabályváltozásaiban, mely már az egészség aspektusaira is kitér, mind a felnövekvő generáció is ígéretesnek tűnik, mégis eredményességet tekintve oly gyenge, hogy a tokiói olimpiai játékok óta nem szerepelt magyar férfi tornász a játékokon.

3. Anyag és módszerek

Elemzésünkben szekunder adatelemzést végeztünk, melyben megvizsgáltuk a torna sporttal kapcsolatos legújabb fejlesztési irányokat a fenntarthatósági dimenziók szempontrendszerében. A 2023. év elején jelentette be Dr. Schmidt Ádám az olimpiai sportágak kategorizálását, ezáltal a

* (Agenda 2030 program, 2015)

† (<https://gyeresportolni.hu/egyesulet/listazas>)

‡ (<https://sportagvalasztó.hu/nagy-sportagvalasztó/>) Letöltés dátuma: 2023.11.26

§ (<https://infostart.hu/sport/2022/11/11/teljesen-ujratervezik-a-kiemelt-sportagfejlesztési-programot>)

** (<https://kormanySport.hu/elkeszult-a-nemzeti-versenysport-fejlesztési-program/>)

nemzeti versenysport fejlesztési programot. A kategóriák I-től V-ig terjednek, többek között az eredményesség határozza meg, melyik kategóriába kerül egy sportág.

A tanulmány célja a tornasport fenntarthatósági szempontú vizsgálata volt, különös tekintettel a sportág intézményi, oktatási és versenyrendszerbeli struktúráira. Az alkalmazott módszertan kvalitatív megközelítésre épült, amelyben elsődleges szerepet kapott a dokumentumelemzés, szakirodalmi áttekintés és a tartalmi kódolás. A kutatás során feldolgozott dokumentumok közé tartozott több nemzetközi és hazai tornasportot érintő szabályozás, sportstratégiai dokumentum és versenyszabályzat.

A dokumentumelemzés (Bowen, 2009) során a tornasport fenntarthatósági szegmenseit az alábbi tematikus kategóriák mentén vizsgáltuk:

- versenyrendszer fenntarthatósága (életkori struktúra, szintezettség),
- edzőképzés és szakember-ellátottság,
- sportolói életút és visszaforgatás (pl. sportolóból edző),
- intézményi támogatottság és finanszírozási stabilitás,

A fenti szempontokat összevetve a tornasport esetében azonosítottuk azokat a strukturális és működésbeli jellemzőket, amelyek támogatják vagy éppen gátolják a fenntartható fejlődést. A szabályozási összehasonlítás rámutatott arra, hogy egy sportág hosszú távú működőképessége szorosan összefügg a világos és következetes szabályozási keretek meglétével, a transzparens működéssel, és a sportági szereplők közti koordinációs mechanizmusokkal.

A vizsgálat a sportági fenntarthatóságot rendszerszintű problémaként kezelte, amelyhez a szabályozási környezet, az oktatási struktúra és a társadalmi elvárások is szorosan kapcsolódnak. A dokumentumelemzés eredményei hozzájárultak ahhoz, hogy a tornasport fejlesztéséhez olyan javaslatokat fogalmazzunk meg, amelyek hosszú távon a stabilitást, átláthatóságot és szakmai minőséget erősítik.

Jelen tanulmányban a „sportok királyát”, a szertornát elemeztük a fenntarthatósági aspektusok jegyében. Arra voltunk kíváncsiak, hogy a torna sport hogyan tud illeszkedni a jelen kor tudományos kutatási eredményeinek elvárásaihoz és a sportágak alapvető fejlődési trendjeihez. Megvizsgáltuk a van-kell értékeket és javaslatot tettünk a jövőbeli teendőkre.

4. Eredmények

4.1. Társadalmi fenntarthatóság és a tornasport

„A fenntartható fejlődés olyan fejlődési folyamat, ami kielégíti a jelen szükségleteit anélkül, hogy csökkentené a jövőendő generációk képességét, hogy kielégítsék saját szükségleteiket.” (Gro, 1987. 16.o.).

A fenn említett fenntartható társadalmi gondolatok leképezése a mai modern sportélet sportszakmai szférájában elengedhetetlen. Giolo-Melo és Pacheco (2023) valamint Adami és Fitch (2021) kiemelik a tornában rejlő lehetőségeket, különösen a közpolitika és az olimpiai játékok összefüggésében, a szociabilitás, a szabadidő, az egészség és a nemek közötti egyenlőség előmozdítása érdekében. A sportklubok vezetőinek feladata tehát egy olyan program és sportszakmai terv elkészítése, mely lehetővé teszi a fejlődést.

Az élsportot két nagy csoportra bonthatjuk, felnőtt és utánpótlás tevékenységekre. Mindkettő esetében kettős feladatot kell ellátni a sportszövetségeknek, a sportolók felkészítését, és a sportolók versenyeztetését. A kettő egymásra hatással van, az utánpótlás fogja adni a felnőtt sportolót, a felnőtt sportoló motiválja, bevonzza a fiatal generációt. Egy sportág esetében szükséges vizsgálni a szociális háttérét, azokat a családokat, akik az egyes sportágakba beintegrálják gyermeküket. Továbbá az is elmondható, hogy az elsődleges és másodlagos szocializációs közeg nagy hatással van a gyermek sportágválasztására, főleg ha már önállóan képes későbbi éveiben sportot választani (Béki, 2018, 2019). Spanyolországban Reguera-López-de-la-Osa és munkatársai (2023) bizonyítékot szolgáltattak egy akrobatikus torna program hatékonyságáról a serdülők szociális készségeinek és önbecsülésének javítása érdekében az iskolai testnevelés dimenziójában.

A fenntarthatóságot egy sportág tekintetében az alapján vizsgáltuk, hogy mennyire eredményes és a 3 dimenzió belül (gazdaság, társadalom, szociális) mely értékekre szükséges figyelmet fordítani.

Nemzetközi szakirodalmak feltárása alapján, melyek a tornasportot vizsgálták fenntarthatósági szempontok alapján (Moskovljević 2021, Bang-hua 2005, Malozemova 2023, Lhimass 2020), megnéztünk saját a hazai tornasport fenntarthatóságához kapcsolódó dimenziókat, a van-kell értékeket és feladatokat.

Társadalmi fenntarthatósági értékek a Torna sportban.	Társadalmi fenntarthatósági értékek amik fejleszthetők a Torna sportban.
Versenyrendszer	Népszerűsítés
Felmérő program	Verseny rendezés
"Szökkenő vándor" (média)	Edző képzés
Magyar torna sportért aktívan dolgozó ikonikus sportolók (Dr. Magyar Zoltán)	Média szereplés
	Tájékoztatás/Reklám
	Rekreációs tömegsport a torna mozgás anyagával
	Akadémiai modell

2. ábra: Társadalmi fenntarthatóság van-kell értékei a tornasportban
Forrás: saját szerkesztés

Az ábrán (2. ábra) feltüntetett értékek fontos szerepet játszhatnak a sportág fenntarthatóságában. Zölddel jelöltük a meglévő, napjainkban is működő intézkedések, míg a pirosak nagyban hozzájárulhatnak a sport sikeresebb működéséhez. 2018-ban egy új versenyrendszer jött létre, ami 10 éves kortól egészen a serdülő kor végéig (14 éves korig) folyamatos fejlődési lehetőséget biztosít mind a versenyzőknek, mind az edzőnek*. Emellett egy felmérő program került bevezetésre szintén ebben az évben, mely már az egyéni képességek és tudás mérésre szolgál, az ország összes kis tornászának†. A médiában a „Szökkenő vándor” című műsor keretein belül ismerkedhetünk meg egy-egy fontosabb eredménnyel, felnőtt vagy utánpótlás sportolóval‡. Napjainkban olyan neves volt sportolók és olimpia bajnokok dolgoznak a Torna Szövetségben, mint Dr. Magyar Zoltán (elnök), Berki Krisztián (elnökségi tag), vagy épp Guczhoghy György (férfi torna szakági vezető)§ Azzal, hogy a sport közelében maradtak, olyan szociális és kapcsolati tőkével rendelkezik a torna, ami elég jelentős.

Ugyanakkor meg kell említeni, hogy ezek ellenére a tornasport népszerűsítésre érett, évről évre egyre kevesebben integrálódnak a tornába, kevesen ismerik (2019-ban a serdülő kezdő (12-13 éves) versenyzői szám 26 fő, 2023-ban serdülő kezdő versenyzői szám 17 fő)**. A Sportágválasztón megjelenik, az iskolai testnevelés szerves része, mégis a tornázni vágyók egyre kevesebben vannak. Meglátásom szerint több reklám, népszerűsítő kampány szükséges azért,

* (https://matsz.hu/downloads/torna/Ferfi_torna_2024_I_o_melleklet.pdf)

† (<https://matsz.hu/matsz/verseny Naptar>).

‡ (https://matsz.hu/matsz/hirek/3295/szokkeno_vandor_a_sport_televizioiban)

§ (<https://matsz.hu/matsz/elnokseg>)

** (<https://matsz.hu/matsz/jegyzokonyvek>).

hogy az emberek megismerjék, megértsék a sportágot. A tornasport látványos, de olykor érthetetlen a pontozás és a különféle gyakorlatok között az átlag néző nem tud különbséget tenni. Mindenképp szükségesnek tartom a szülők ilyesfajta tudásbővítését a versenyek alkalmával. Ezzel átkanyarodtunk a következő fejlesztésre szoruló részhez, ami a versenyrendezés, annak gyakorisága és minősége. A magyar bajnokság sem reklámban, ezért nézőkben sem bővelkedik. A sportág minőségi, kiváló, remek tornászok mérettetik meg magukat, látványos elemekkel. Ennek ellenére a vezetőség nem fordítanak elég figyelmet ennek, holott meglátásom szerint a népszerűsítés egyik formája lenne (versenyrendezés minőségének fejlesztése, média reklámok), illetve a sok néző emelné a verseny hangulatát.

Egy másik probléma ugyanakkor, mellyel foglalkozni kell, hogy a tornasport egy elég nehéz, korai specializációt igénylő, zárt készségű sport. A gyerekkorú tornászok sokat edzenek és korai életszakaszban már elkezdődik a kiválasztás (Nunomura, 2010; Temürçi, 2020; Downing, 2021). A torna, mint mozgásanyag, ahogy említettem már az iskolai testnevelés része*, ezért diákolimpia sportág is†.

Mindezek mellett fontos egy alternatív, a mozgásanyagtól nem eltérő egyéb, mindenki számára üzhető sport kialakítása. Erre már történtek törekvések, például Bordán Csaba és munkatársai egy új szemléletű T.E.A.M‡ (Tornázzunk Együtt A Mozgásért) mozgalmat indított el, első körben az egyetemistáknak, de tovább gondolva ez szólhatna bárkinek. Nem utolsó sorban elgondolkodtató lenne egyfajta akadémia rendszer kialakítása, amely a gyermekek sportbéli és tanulmányi attitűdjét is nyomon követné, segítené. A csapatsportokban ez az akadémia rendszer bevált, meglátásunk szerint az egyéni sportágak is profitálhatnak egy hasonló rendszerből.

4.2. Gazdasági fenntarthatóság és a tornasport

A gazdasági fenntarthatóság a hármas dimenzió talán legkisebb halmaza a 3. ábra alapján, amennyiben erős fenntarthatóság a cél. Ha környezetünk és társadalmunk optimálisan működik, egyfajta végtermék lehet a gazdaság stabilitása, fenntarthatósága. Ez a sport világában is hasonlóan működik, természetesen a társadalmi elégedettség feltétele a gazdasági biztonság. Számos tanulmány vizsgálta a gazdasági fenntarthatóság és a torna kapcsolódási pontjait. Bang-hua (2005) és Moskovljević (2021) egyaránt hangsúlyozzák a fenntartható fejlesztési stratégiák szükségességét a versenysportban, a sportolói kultúrára és a tudományos támogatásra összpontosítva. Tziralis és munkatársai (2008) valamint Weiler és Mohan (2010) az olimpiai játékok fenntarthatósági hatásait vizsgálja, kiemelve a gazdasági és környezeti szempontok szükségességét a beruházási projektekben.

3. ábra: Erős fenntarthatósági modell §

* (https://www.oktatas.hu/koznevelés/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_alt_isk_1_4_evf.)

† ([https://www.diakolimpia.hu/diakolimpia/versenykiarasok/](https://www.diakolimpia.hu/diakolimpia/versenykiirasok/))

‡ (<https://mefs.hu/esemeny/torna-mefob-2024/>)

§ (www.ageoftransition.org/eco-mutuality) (fordította Besenyei Mónika)

A második ábrához hasonlóan a meglévő és általunk fejlesztésre szorulónak ítélt értékeket, lehetőségeket tüntettük fel. A társadalmi és gazdasági értékeket nem lehet csak tisztán az egyik vagy a másik csoportba osztani, egymással kölcsönhatásban vannak. Bizonyos, társadalmat is érintő kérdéseknek sok esetben anyagi vonzata van. A Magyar Torna Szövetség által az elmúlt közel 10 évben a vidékfejlesztés részben megtörtént, olyan vidéki klubok csatlakoztak az utánpótlásba, mint Miskolc, Dunaújváros, Nyíregyháza, Debrecen*. Ezekben a városokban ezelőtt nem volt verseny torna, most az utánpótlás kisebb korosztályaiban rendszeresen képviseltetik magukat. Azokat az edzőket, akik korosztályos válogatottat tudtak kinevelni, bértámogatással támogatják további munkájukban 1 éves szerződéssel. A fejlesztésbe nem csak a vidék felzárkóztatása került bele, hanem a budapesti klubok szer igényeit is támogatta. Emellett természetesen a különböző nemzetközi versenyeken és edzőtáborokban való részvételt, az oda való kiutazást is támogatták, finanszíroztak tornászoknak és edzőknek egyaránt.

Gazdasági fenntarthatósági értékek a Torna sportban.	Gazdasági fenntarthatósági értékek amik fejleszthetők a Torna sportban.
Vidék fejlesztés (részben)	Marketing és menedzsment tevékenység
Bértámogatás	Támogatók (bronz, ezüst, arany, gyémánt)
Klubok torna sportág követelményeinek megfelelő infrastruktúráis fejlesztések	Infrastruktúra fejlesztés (regionális és centrális központok létrehozása)
Nemzetközi edzőtáborban való részvétel finanszírozása	Edzői és versenyzői életpálya modell
Nemzetközi versenyeken való részvétel finanszírozása	Versenyképességi mutatók
	Sportszakmai innovációk

4. ábra: Gazdasági fenntarthatóság van-kell értékei a tornasportban
Forrás: saját szerkesztés

A társadalmi aspektusnál említett népszerűsítéshez kapcsoló marketing és menedzsment tevékenység erősítése, ellenőrzése szükséges. Ebből eredő különböző támogatókkal való kapcsolatápolást, vagy éppen kapcsolatteremtést egy jó stratégiai lépésnek gondoljuk. Szükségesnek ítéljük egy állandó sport központ létrehozását (a tatabányai olimpiai központ mellett), amely csak a tornasportágat szolgálja ki, ebben a létesítményben találkozhatnak az edzők és versenyzők, teljes ellátás mellett. Ennek oka az edzői tudásmegosztásnak a lehetősége, központi tovább képzések lehetséges helyszíne, a klub edzések helyett egységes központi munkavégzés. Ilyen központ több európai országban megtalálható (Törökország†, Franciaország‡, Németország§, Svájc**, stb)

Az edzőképzés fejlesztése és az edzői életpálya modell kialakítás óriási feladat, és nagyon szükségessé vált a tornasportágban is. Egyre kevesebb edző jelentkezik munkára, továbbá nem előre látható honnan-hová lehet szakmailag fejlődni, milyen előrelépési lehetőségek vannak a karrierje alatt. Ugyanitt említenénk meg a versenyzői életpálya modell hiányosságát, a sportkarrier közbeni és utáni gondozást, a sportból való egészséges kivezetést, segítségnyújtás gondolatát.

* (https://matsz.hu/matsz/hirek/402/torna_a_sport_21_programban)

† (<https://www.tcf.gov.tr/tohm/merkezler/>)

‡ (https://www.ffgym.fr/Equipe_de_France/Faire_du_Haut_Niveau/Clubs_formateurs)

§ (<https://www.dtb.de/talent-und-nachwuchsfoerderung/dtb-turn-zentren>)

** (<https://www.stv-fsg.ch/fr/chercher.html?q=zentren>)

Fontos, hogy a szülő ezeket is lássa, értse, hiszen mindenki a legjobbat szeretné saját gyermekének, tisztában kell legyen a szülő a lehetőségekkel.

A sport egy dinamikusan fejlődő terület, ahol a naprakész tudással és technológiával lehet lépést tartani a többi nemzettel. Ezen okból fontosnak tartjuk a különböző sportot érintő innovációk fejlesztését, tudományos munkák anyagi dotációját, tovább képzések szervezését (Baca 2015; Balogh 2015; Barris 2008; Bordán 2022).

4.3. Környezeti fenntarthatóság és a tornasport

A tornasport egy zárt készségű sport, amely zárt teremben zajlik (Dubecz 2009). Ez egy veszélyes sportág, a tornászok 3-4 méter magasból eshetnek le, illetve a testi képességeik határán mozognak. Az edzőkörülmények alapfeltétele a biztonság, melyet elsősorban az edző biztosít, de vannak olyan gyakorlatok, melyekhez nem tud az edző odaállni. Ezért alapfeltétele egy tornateremnek az úgynevezett szivacs gödör és a gödör felett kialakított szerek biztonsága. Emellett különböző védőfelszerelések, szőnyegek segítségével csökkentik a sérülés rizikóját (Costabile 2013; Oliveira 2011).

Az utánpótláskorú gyerekek tekintetében a szülő-edző-pedagógus háromszög közös együttműködése elengedhetetlen. A szertornasport esetén a gyerekek több időt töltenek az edzővel és az iskolában a pedagógussal, mint saját szüleikkel. Fontos egy olyan kapcsolat kialakítása az edző és a gyermek között, amely megtudja ugrani ezt a feladatot. Az edző-tanítvány kapcsolat olyan szituációs szerkezet, amely három dimenziót határoz meg: közelség, elkötelezettség és kiegészítés. (Jowett 2004). Az edző feladata, hogy segítse, támogassa és irányítsa a tanítványát a kitűzött célok elérésében. Az edző és a sportoló kapcsolata összetett és dinamikus interakció, amely jelentősen befolyásolja a sportoló teljesítményét és személyes fejlődését (Galán, 2010; Bennie, 2012; Jowett, 2000) Meglátásunk, hogy a legtöbb létesítményben helyes nevelési eszközökkel kezelik az edzők a fiatal tornászokat, és egy egészséges munkakörnyezet került kialakításra.

5. Következtetések

A szertorna, mint az egyik legrégebbi és legnépszerűbb olimpiai sportág, amelyet szerte a világon üznek, egyedi kihívásokkal néz szembe a fenntarthatóság terén. A szertorna edzések és a versenyeztetés komoly környezeti, társadalmi és gazdasági hatásokkal jár, amelyekre figyelemmel kell lenni a sportág fenntarthatóságának megőrzése érdekében.

Társadalmi szinten a népszerűsítés és az edzőképzés a legfontosabb feladat. Az infrastrukturális fejlesztés, egy életpálya modell kialakítása és a sportág anyagi és gazdasági menedzsmentjének fejlesztése szükségszerű. A szertorna fenntarthatósági kihívásai komplexek és sokrétűek, de megoldhatóak, ha a sportág szereplői összefognak és közösen dolgoznak a fenntartható gyakorlatok és politikák kialakításában és végrehajtásában. A fenntarthatóság iránti elkötelezettség és az együttműködés révén a szertorna hosszútávon fenntartható sportág maradhat, amely örömmel és inspirációval szolgál az emberek számára világszerte.

6. Javaslat

A tornasport jó irányban indult el a fenntarthatóvá válás tekintetében, megtörténtek az első lépések, de talán nem a legmegfelelőbb sorrendben. A sportágnak szüksége van a változásra, a változtatásra, tehát ha eddig nem is volt, most égető kérdés lett a sport fenntarthatósága. A magyarországi sportági kategóriák tekintetében a kategóriaesés is azt jelzi, hogy valahol változtatni kell. Szükségesnek ítéljük a társadalmi és gazdasági intézkedések felülvizsgálatát, újra gondolását. Véleményünk szerint nyitni kell az új felé, például a rekreáció felé, első és legfontosabb feladatként a sportág népszerűsítését megjelölve, hogy minél több gyerekkel tudjanak az edzők foglalkozni.

Továbbá a tornasport nemzeti szintű szabályrendszerének felülvizsgálatát látjuk szükségesnek, melynek igazodnia kell a nemzetközi sztenderdekhez, ezek újragondolása a sportolók egészségvédelme, pszichológiai terhelhetősége és iskolai kötelezettségeik figyelembevételével. Ennek előmozdítása érdekében speciális mentorprogramok kialakítása lenne

célszerű, hogy a fiatal sportolók, edzők és bírók számára a sportági utánpótlás biztosítva legyen. A gazdasági és környezeti fenntarthatóság vizsgálatára auditok bevezetését javasoljuk tornaklubok, versenyrendezők és sportszövetségek számára.

Irodalomjegyzék

- [1] Adami, P. E., & Fitch, K. D. (2021). The innovative role of Olympic sports and exercise in the promotion of health, gender equality and sustainability. Past achievements and future challenges. *The Journal of sports medicine and physical fitness* 2021 August;61(8):1042-51 <https://doi.org/10.23736/s0022-4707.21.12721-5>
- [2] Atalay, A. (2021). Environmental Sustainability and Sports. *Journal of corporate governance, insurance and risk management*. 8/2021 (20): 19-38 <https://doi.org/10.51410/jcgirm.8.1.2>
- [3] Baca A. (2014): *Computer science in sport. Research and practice*, Routledge <https://doi.org/10.4324/9781315881782>
- [4] Bácsné-Bába, É., Ráthonyi, G., Pfau, C., Müller, A., Szabados, G., & Harangi-Rákos, M. (2021). Sustainability-Sport-Physical Activity. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18.(4), 1455 <https://doi.org/10.3390/ijerph18041455>
- [5] Balogh L., Molnár A., Jenei Z., Nábrády Zs., Ráthonyi G., Szilágyi R., Balogh P. (2015): *Bevezetés a sportdiagnosztikába*. Campus Kiadó, Debrecen
- [6] Bang-hua, L. (2005). Strategy for Olympic Games and Sustainable Development of Hunan Competitive Gymnastics. *Journal of Beijing University of Physical Education*.
- [7] Barris, S., & Button, C. (2008). A Review of Vision-Based Motion Analysis in Sport. *Sports Medicine*, 38, 1025-1043. <https://doi.org/10.2165/00007256-200838120-00006>
- [8] Bennie, A., & O'Connor, D. (2012): Coach-athlete relationships : a qualitative study of professional sport teams in Australia. *International Journal of Sport and Health Science*, 10, 58-64 <https://doi.org/10.5432/ijshs.201208>
- [9] Béki P. (2018): Multidimenzionális nemi sztereotípiák a 21. század versenysportjában Magyarországon. PhD értekezés.
- [10] Béki P. (2019): „Hogyan Tovább? Sportolók visszatérési lehetőségei saját sportjukba versenyzői pályafutásuk befejeztével”. *ACTA UNIVERSITATISDE CAROLO ESZTERHÁZY NOMINATAE SECTIO SPORT* 46. pp. 31-46 <https://doi.org/10.33040/actauniverszterhazysport.2019.1.31>
- [11] Bordán Cs., Mihók Á., Hidvégi V., Hamar P., (2022). Okos edzésnapló a tornasportban – GymTrack World applikáció. *Magyar Edző*, 4.sz.60-65
- [12] Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27–40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- [13] Clune, W.H., & Zehnder, A.J. (2018). The Three Pillars of Sustainability Framework: Approaches for Laws and Governance. *Journal of Environmental Protection*, 09, 211-240. <https://doi.org/10.4236/jep.2018.93015>
- [14] Clune, W.H., & Zehnder, A.J. (2020). The evolution of sustainability models, from descriptive, to strategic, to the three pillars framework for applied solutions. *Sustainability Science*, 15, 1001-1006. <https://doi.org/10.1007/s11625-019-00776-8>
- [15] Costabile, G., Schwanitz, S., Amodeo, G., Martorelli, M., Lanzotti, A., & Odenwald, S. (2013). Toward a new approach for passive safety assessment of gymnastic equipment. *Journal of achievements in materials and manufacturing engineering*, 56.
- [16] Díaz, S., Settele, J., Brondizio, E.S., Ngo, H.T., Agard, J., Arneeth, A., Balvanera, P., Brauman, K.A., Butchart, S.H., Chan, K.M., Garibaldi, L.A., Ichii, K., Liu, J., Subramanian, S.M., Midgley, G.F., Miloslavich, P., Molnár, Z., Obura, D.O., Pfaff, A., Polasky, S., Purvis, A., Razzaque, J., Reyers, B., Chowdhury, R.R., Shin, Y.J., Visseren-Hamakers, I.J., Willis, K.J., & Zayas, C.N. (2019). Pervasive human-driven decline of life on Earth points to the need for transformative change. *Science*, 366. <https://doi.org/10.1126/science.aax3100>
- [17] Downing, C., Redelius, K., & Nordin-Bates, S.M. (2021). Early specialisation among Swedish aesthetic performers: exploring motivation and perceptions of parental influence. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 20, 1013 - 1032. <https://doi.org/10.1080/1612197X.2021.1940239>
- [18] Dubez J. (2009): *Általános edzéselmélet és módszertan*. Önkormányzati Minisztérium Sport Szakállamtitkárság
- [19] Galán J., Luján P., Leite N., Battaglia O., Calvo A. L. (2010): The coach-athlete relationship in basketball. analysis of the antecedents, components and outcomes <https://doi.org/10.20868/upm.thesis.39608>
- [20] Giolo-Melo, C., & Pacheco, R.T. (2023). Physical Activity, Public Policy, Health Promotion, Sociability and Leisure: A Study on Gymnastics Groups in a Brazilian City Hall. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20.(8):5516 <https://doi.org/10.3390/ijerph20085516>
- [21] Gösi Zsuzsanna, Faragó Beatrix, Magyar Márton (2022): Látványcsapatsport-szövetségek a járvány árnyékában. *GRADUS (2064-8014): 9 2 Paper 2022.2.ECO.013. 6 p. (2022)*
- [22] Gro H. B. (1987): *Our common Future*. Oxford University Press <https://doi.org/10.1017/s0376892900016702>
- [23] Gyulai, I. (2012). A fenntartható fejlődés. *Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért Alapítvány*.
- [24] Jowett, S., & Meek, G.A. (2000). The Coach-Athlete Relationship in Married Couples: An Exploratory Content Analysis. *Sport Psychologist*, 14, 157-175. <https://doi.org/10.1123/tsp.14.2.157>
- [25] Jowett, S., Ntoumanis, N. (2004): The coach-athlete relationship questionnaire (CART-Q): Development and initial validation. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports*, 14: 4. 245-257. <https://doi.org/10.1111/j.1600-0838.2003.00338.x>
- [26] Karr, J.R. (1993). Protecting Ecological Integrity: An Urgent Societal Goal. *Yale Journal of International Law*, 18, 10.

- [27] Kiani, M. S., & Nazari, L. (2021). Sustainable Development and Environmental Protection at International Sporting Events. *Journal of Humanities Insights* . 5(3): 25-33
- [28] Lhimass, S.A., & Ajel, H.J. (2020). Study and Analysis of Gymnastics Curricula for Young Age Groups and their Impact on Society. *Transylvanian Review*, 1.
- [29] LIU Bang-hua, LI Yan-ling, LI Jing, ZHOU Huai-qiu, LIU Guo-hong (2005). Strategy for Olympic Games and Sustainable Development of Human Competitive Gymnastics. *Journal of Beijing University of Physical Education*.12, 1713-1714
- [30] Malozemova, I.I. (2023). Formation of a value attitude to the health of gymnasts aged 11-14. *Current Issues of Sports Psychology and Pedagogy*. <https://doi.org/10.15826/spp.2023.3.80>
- [31] Martine, G., & Alves, J.E. (2015). Economy, society and environment in the 21st century: three pillars or trilemma of sustainability? *Revista Brasileira de Estudos de População*, 32, 433-460. <https://doi.org/10.1590/s0102-3098201500000027p>
- [32] McCullough, B. P. (2016). Go Green for the Home Team: Sense of Place and Environmental Sustainability in Sport. *Journal of Sustainability Education* 11(2), 1–14 <https://doi.org/10.1080/17430437.2015.1096251>
- [33] Moskovljević, L. (2021). Rhythmic gymnastics in Serbia: From success to sustainable developmen strategy. *Fizicka kultura*. 75(1):56-70 <https://doi.org/10.5937/fizkul2101056m>
- [34] Nunomura, M., Carrara, P.D., & Tsukamoto, M.H. (2010). Ginástica artística e especialização precoce: cedo demais para especializar, tarde demais para ser campeão! <https://doi.org/10.1590/s1807-55092010000300001>
- [35] Oliveira, M.S., & Bortoleto, M.A. (2011). Apontamentos sobre a evolução histórica, material e morfológica dos aparelhos da ginástica artística masculina.
- [36] Reguera-López-de-la-Osa, X., Gómez-Landero, L.A., Leal-del-Ojo, P., & Gutiérrez-Sánchez, Á. (2023). Effectiveness of an Acrobatic Gymnastics Programme for the Improvement of Social Skills and Self-Esteem in Adolescents. *Sustainability*, 15(7), 5910. <https://doi.org/10.3390/su15075910>
- [37] Sotiriadou, P., & Hill, B. A. (2015). Raising environmental responsibility and sustainability for sport events: A systematic review. *International Journal of Event Management Research*, 10(1), 1-11.
- [38] Temürçi, İ., Bayraktar, I., & Nalbant, Ö. (2020). THE EARLY SPECIALIZATIONREQUIRING SPORT OF GYMNASTICS AND LONG-TERM ATHLETE DEVELOPMENT PROGRAMS. *The Online Journal of Recreation and Sport*. <http://doi.org/10.22282/ojrs.2020.74>
- [39] Trendafilova, S., & McCullough, B.P. (2018). Environmental sustainability scholarship and the efforts of the sport sector: A rapid review of literature. *Cogent Social Sciences*, 4.(1) <https://doi.org/10.1080/23311886.2018.1467256>
- [40] Tziralis, G., Tolis, A. I., Tatsiopoulos, I. P., & Aravossis, K. (2008). Sustainability and the Olympics the case of Athens 2004. *International Journal of Sustainable Development and Planning*, 3(2), 132-146. <https://doi.org/10.2495/SDP-V3-N2-132-146>
- [41] Vida G. (2012): Honnan hívó Homo? Az Antropocén korszak gondjai. *Semmelweis Kiadó, Studia Physiologica* 18/2012, 72 pp.
- [42] Weiler, J. M., & Mohan, A. (2010). The Olympic Games and the Triple Bottom Line of Sustainability: Opportunities and Challenges. *The International Journal of Sport and Society: Annual Review*, 1(1), 187-202. [https://doi.org/10.18848/2152-7857/CGP/v01i01/54007N.-T. Le, S. Strickroth, S. Gross, and N. Pinkwart, "A Review of AI-Supported Tutoring Approaches for Learning Programming," in *Advanced Computational Methods for Knowledge Engineering*, vol. 479, N. T. Nguyen, T. van Do, and H. A. le Thi, Eds., in *Studies in Computational Intelligence*, vol. 479, Heidelberg: Springer International Publishing, 2013, pp. 267–279. doi: 10.1007/978-3-319-00293-4_20](https://doi.org/10.18848/2152-7857/CGP/v01i01/54007N.-T. Le, S. Strickroth, S. Gross, and N. Pinkwart,)

Internetes hivatkozások

- [43] <https://enzs.kormany.hu/download/7/06/22000/Vil%C3%A1gunk%20%C3%A1talak%C3%ADt%C3%A1sa%20Fenn%20tarthat%C3%B3%20Fej%C5%91d%C3%A9si%20Keretrendszer%202030.pdf>
- [44] <https://gyeresportolni.hu/egyesulet/listazas>
- [45] <https://infostart.hu/sport/2022/11/11/teljesen-ujratervezik-a-kiemelt-sportagejlesztési-programot>
- [46] https://matsz.hu/downloads/torna/Ferfi_torna_2024_I_o_melleklet.pdf
- [47] <https://matsz.hu/matsz/elnokeg>
- [48] https://matsz.hu/matsz/hirek/3295/szokkeno_vandor_a_sport_televizioiban
- [49] https://matsz.hu/matsz/hirek/402/torna_a_sport_21_programban
- [50] <https://matsz.hu/matsz/jegyzokonyvek>
- [51] <https://matsz.hu/matsz/versenynaptar>
- [52] <https://mef.hu/esemeny/torna-mefob-2024/>
- [53] <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1900039.kor>
- [54] <https://sportagvalaszt.hu/nagy-sportagvalaszt/>
- [55] <https://www.diakolimpia.hu/diakolimpia/versenykiirasok/>
- [56] <https://www.dtb.de/talent-und-nachwuchsfoerderung/dtb-turn-zentren>
- [57] https://www.ffgym.fr/Equipe_de_France/Faire_du_Haut_Niveau/Clubs_formateurs
- [58] https://www.oktatas.hu/koznevelés/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_alt_isk_1_4_evf
- [59] <https://www.stv-fsg.ch/fr/chercher.html?q=zentren>
- [60] <https://www.tcf.gov.tr/tohm/merkezler/>
- [61] <http://www.ageoftransition.org/eco-mutuality>